

Kalendár ochrany lesa

NOVEMBER

Asanáciu napadnutej hmoty podkôrníkmi je potrebné vykonávať počas celého roka.

■ Podkôrný hmyz

Aj v novembri je hlavnou ochrannou aktivitou lesného hospodára dôsledné vyhľadávanie chrobačiarov (aktívneho lykožrúťového dreva) a ich asanácia. Rovnako dôležitou je aj asanácia ťažbových zvyškov, najlepšie pálením alebo štiepkovaním. Pozornosť venujeme nielen smrečiam, ale aj porastom so zastúpením borovice, kde v priebehu tohto roka dochádza k nárastu odumierania. Ukončí sa údržba a opravy lapačov, ktoré sa uložia na zimné obdobie, podľa možností pod krytý prístrešok. Tiež sa venuje pozornosť stavu aplikáčnej techniky, jej vyčisteniu, údržbe a zaisteniu náhradných dielov. Zároveň sa zisťuje aktuálny stav skladovaných pesticídov, či feromónových prípravkov a pripravuje sa ich objednávka na budúci rok.

Nadalej sa pokračuje v spracovaní lapákov pre odchyt podkôrnika dubového. V prípade vhodného počasia (vlhko) sa takisto môžu začať páliť hromady zvyškov po ťažbe, ktoré boli v jarnom období pripravené ako lapacie hromady. Čerstvé zvyšky po ťažbe a haluzina sa uhadzuje na husto uložené hromady a na silno zatienené vlhké miesta.

■ Listožravý hmyz

Pokračujeme vo vykonávaní kontroly rojenia piadiviek na duboch (*Operophtera brumata*, *Erannis defoliaria*) prostredníctvom lepo- vých pásov. Nezabúdame na pravidelné týždenné kontroly, zapisovanie údajov a tiež odstraňovanie už zarátaných samíc ako aj všetkých samcov. Pri veľkej sile rojenia by mohlo dôjsť k zalepeniu a znefunkčneniu

pásov uhynutými prilepenými samcami (resp. i samicami). Kritickým počtom je 0,3–1 samička na 1 cm lepo- vých pásov počas celej doby rojenia (v závislosti na druhu škodcu a stavu porastu). Na základe kontroly je potrebné plánovať obranné opatrenia na jar nasledujúceho roku (máj).

Pokiaľ nám to snehová prikrývka dovolí, je možné pokračovať v kontrole stavu populácie ploskanky smrekovej (*Cephalcia abietis*) (STN 48 2714).

Nadalej možno zväčša vykonávať kontrolu početnosti vajíčok hrebenárky hrdzavej (*Neodiprion sertifer*) na ihliciach borovic. V borovicových porastoch kontrolujeme tiež početnosť diapauzujúcich pahúseníc hrebenárky borovicovej (*Diprion pini*).

Od jesene začíname vykonávať kontroly početnosti dubových defoliátorov. Mníšku veľkohlavú (*Lymantria dispar*) možno kontrolovať prakticky už od októbra do apríla. Obdobie novembra najmä v suchších rokoch býva obvyčajne vhodným obdobím, pričom sa používa Turčekova metóda. Je možné tiež zahájiť kontrolu početnosti vajíčok obalovača *Tortrix viridana* na duboch (možno vykonávať až do začiatku marca). Vzhľadom na fakt, že životaschopnosť populácie môže byť ovplyvnená zimnými mrazmi, je vhodnejšie kontrolu vykonať až koncom zimy.

Počas celej zimy je možné kontrolovať rúrkovčeka smrekovcového – početnosť húseníc prezimujúcich vo vakoch lokalizovaných väčšinou v okolí brachyblastov. Vzorky sa odoberajú z okrajových vetiev (ak sú stromy na okraji porastov), alebo z vrcholovej časti (stromy vnútri porastov). Z každej lokality je potrebné odobrať vzorky minimálne z piatich stromov (z každého stromu 4 vetvy) a zaslať ich na rozbor na LOS SR.

■ Fytopatogénne mikroorganizmy

V tomto období je zvýšená pravdepodobnosť napadnutia koreňových nábehov a kmeňov stromov parazitickými a drevokaznými hubami po mechanickom poranení pri ťažbe. Spóry húb sú schopné za priaznivých klimatických podmienok sa uvoľňovať takmer v priebehu celého roka. Prítomnosť plodníc v porastoch informuje o výskyte ochorenia a zvyšuje nebezpečenstvo infikovania zdravých jedincov. V tomto období je možné pri vykonávaní ťažieb v dreve rozpoznať pôvodcu choroby podľa výskytu plodníc, rhizomorfy, syrácií, zmeny farby jadrového a beľového dreva, prítomnosti čiernych tenkých pásov viditeľných na transverzálnom reze dreva.

Obrana voči širokému spektru drevokazných húb spočíva v odstraňovaní postihnutých stromov. Rany vzniknuté pri ťažbách, poranení zverou, mrazom a pod. je potrebné najmä mimo vegetačného obdobia

ošetrovať prípravkom s obsahom fungicídu.

V porastoch so zastúpením jaseňa pokračujeme v asanácii silno napadnutých stromov hubou *Hymenoscyphus fraxineus*.

■ Škody zverou

Dokončujeme ochranu mladých lesných porastov proti zimnému odhryzu. Repelenty riediteľné vodou je potrebné zásadne aplikovať pri teplotách vyšších ako 0° C. Tieto prípravky musia po aplikácii zaschnúť, aby ich nezmyl dážď. Repelenty nesmú zamrznúť a nikdy ich nenahrievame nad ohňom.

Repelenty na ochranu pred odhryzom sa nanášajú hlavne na terminálne výhonky v dostatočnej vrstve gumenou rukavicou, v prípade ihličnatých sadeníc možno použiť aj nástrek repelentu na celú nadzemnú časť. Sadenice možno tiež chrániť mechanickými prostriedkami, napr. plastickými chránidlami a sieťovinami, hliníkovými fóliami a pod. Ochrana smreka a borovice sa vykonáva do výšky 130–150 cm. Listnaté dreviny a jedlu je potrebné chrániť do výšky 200 cm. Proti odhryzu je najúčinnjšou ochranou plastická sieťovina, ktorou sa chráni celý obvod kmeňa do výšky 200–250 cm (podľa sklonu

terénu, výšky snehu a pod.). S cieľom minimalizovať náklady je účelné realizovať ochranu v takých porastoch, kde je skutočne potrebná, aby vynaloženie finančných prostriedkov bolo čo najefektívnejšie. Je nutné zväžiť mieru ohrozenosti porastu, ktorá závisí najmä na drevinovom zložení, veku a situovaní lokality vo vzťahu k ostatným rizikovým faktorom (zimné stanoviská zveri, južné snečné expozície, dislokácia krmidiel a krmovísk a pod.).

■ Lesné škôlky

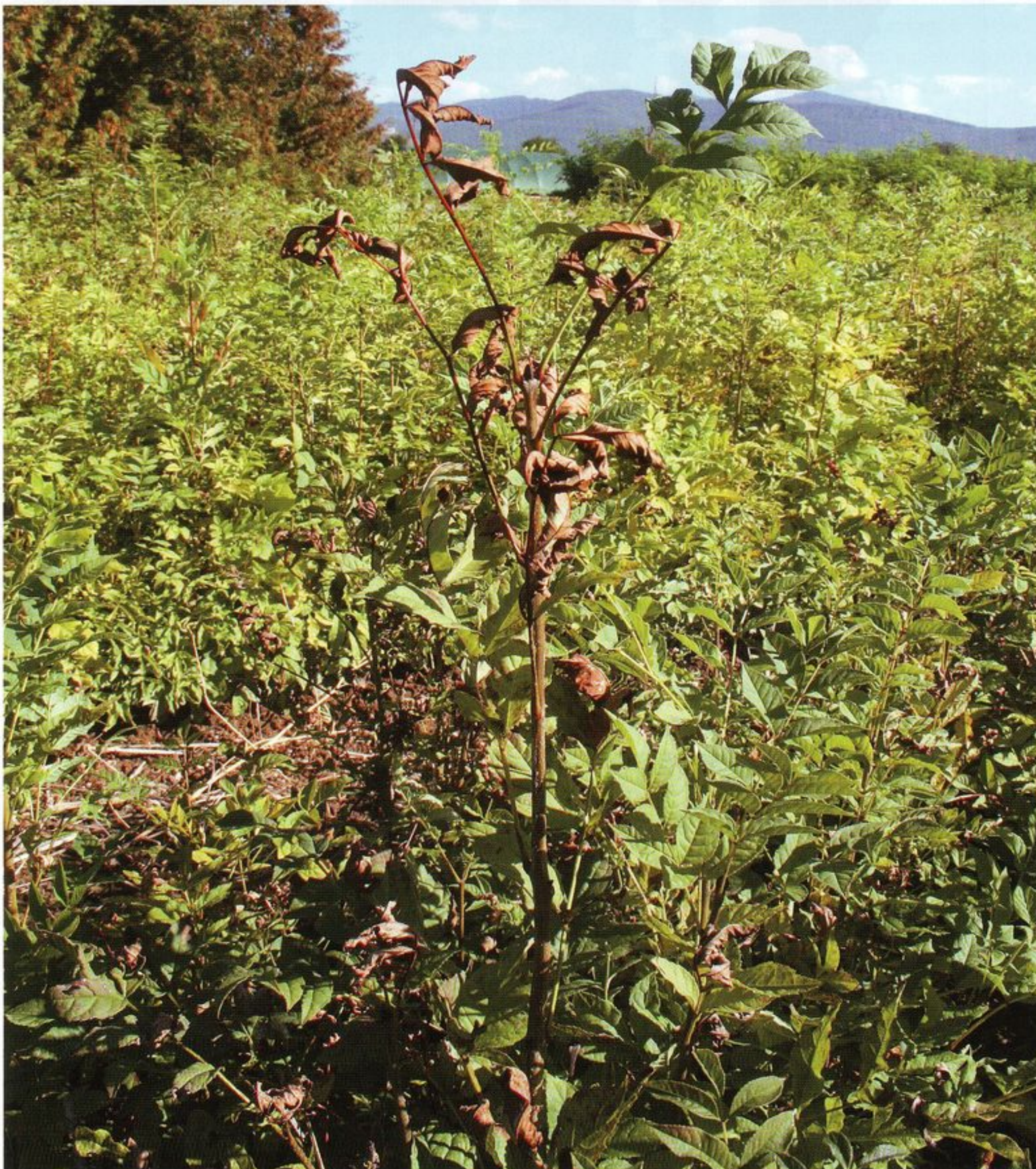
Dokončujeme práce v lesných škôlkach. Vyzdvihujeme a triedime

sadenice lesných drevín. Do klimatických skladov umiestňujeme len sadenice zdravé bez výrazných príznakov poškodenia, pričom je potrebné všimnúť si zmenu sfarbenia asimilačných orgánov na ihličnatých drevinách, najmä vo vzťahu k výskytu sypavkovitých ochorení. V klimatizovaných skladoch je potrebné kontrolovať nielen teplotu ale aj vlhkosť aby sa nevytvárali vhodné podmienky pre rozvoj hubových patogénov. V prípade potreby sadenice ošetrojeme kontaktnými fungicídnymi prípravkami.

V topoľových škôlkach aj po opadaní listov voči dotiahzke topoľovej (*Cryptodiaporthe populea*) pokračujeme v postrekoch sadeníc fungicídnymi prípravkami. Na aplikáciu je možné použiť kontaktné prípravky uvedené v „Zozname autorizovaných prípravkov na ochranu rastlín a prípravkov na ochranu rastlín povolených na paralelný obchod na rok 2016“. Pri aplikácii je potrebné dbať na dôkladné ošetrenie celého kmeňa fungicídnym prípravkom.

Táto publikácia vznikla vďaka podpore Agentúry na podporu výskumu a vývoja na základe zmluvy č. APVV-14-0567 „Informačný a varovný systém pre invázne organizmy v lesnom a urbánnom prostredí“, APVV-15-0531 „Webová GIS aplikácia pre monitoring výskytu škodlivých činiteľov v lesoch Slovenska (Pest GIS)“, APVV-15-0348 „Nové metódy v integrovanej ochrane lesa zabírajúce využitie entomopatogénnych húb“. Tento článok vznikol vďaka podpore projektu č. 08V0301 „Výskum a vývoj pre inovácie a podporu konkurencieschopnosti lesníckeho sektora“, financovaného z prostriedkov štátneho rozpočtu MPRV SR.

*Roman Leontovyč,
Andrej Kunca, Jozef Vakula,
Milan Zúbrik, Juraj Galko,
Miriam Maľová, Peter Kaštier,
Andrej Gubka, Slavomír Rell,
Christo Nikolov, Bobdan Konôpka,
Valéria Longauerová,
Slavomír Findo*

Napadnutie sadenice jaseňa hubou *Hymenoscyphus fraxineus*.